

Nr 244.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anvisande av bidrag till svenska stadsförbundets verksamhet; given Stockholms slott den 5 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för svenska stadsförbundets verksamhet under sjunde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag, högst, *dels* å tilläggsstaten för år 1918 4,000 kronor *dels ock* å extra stat för år 1919 8,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 april
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER;
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA, .
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

I en till finansdepartementet inkommen, den 22 mars 1917 dagtecknad skrift gjorde svenska stadsförbundets styrelse framställning om ett statsbidrag å 4,000 kronor för täckande av kostnaderna under år 1917 för viss utvidgning av stadsförbundets verksamhet. Styrelsen avsåg, att den utvidgade verksamheten skulle kunna komma i gång omkring mitten av nämnda år, och det begärda bidraget var sålunda beräknat efter 8,000 kronor för år. Ansökningen remitterades till statskontoret, som den 29 oktober 1917 inkom med utlåtande i ärendet. Sedermera har stadsförbundets styrelse i december samma år inkommit med ny framställning, avseende statsbidrag för enahanda ändamål under år 1918, därvid styrelsen, under åberopande av den allmänna prisstegringen, beräknat det erforderliga bidragets belopp till 12,000 kronor.

Till det statsrådsprotokoll över finansärenden för den 14 januari 1918, som bifogats samma års statsverksproposition, omförmälde jag, under punkt 49, sistnämnda framställning och meddelade tillika, att jag visserligen icke då var beredd att förelägga Kungl. Maj:t definitivt förslag i ämnet, men att den förebragta utredningen syntes mig böra för-
anleda, att medel för ändamålet begärdes hos riksdagen, dock endast till ett belopp av 8,000 kronor för år räknat. Med bifall till vad jag i anslutning härtill hemställde, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bliva framlagd, bland de extra anslagen under sjunde huvudtiteln såväl i tilläggsstaten för 1918 som i riksstaten för 1919 beräkna ett förslagsanslag, högst, å 8,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaden för viss utvidgning av svenska stadsförbundets verksamhet.

Sedan den erforderliga utredningen numera slutförts, anhåller jag att få förelägga Eders Kungl. Maj:t förslag till proposition i detta ämne.

Innän jag ingår på ett återgivande av innehållet i styrelsens för stadsförbundet föreliggande framställning, skall jag tillåta mig att i korthet redogöra för förbundets syfte och organisation, sådana de framgå av de stadgar, förbundet för sig fastställt.

Svenska stadsförbundet har till ändamål att tillvarataga städernas, köpingarnas och municipalsamhällenas gemensamma intressen, främja samverkan dem emellan och sprida kunskap i kommunalpolitiska ämnen. Berättigade till inträde såsom medlemmar i förbundet äro icke blott städer utan även köpingar och municipalsamhällen. Förbundet sammanträder vart tredje år till ordinarie kongress, som i sista hand beslutar över förbundets verksamhet. Vid kongresserna företrädas medlemmarna genom valda ombud. Antalet ombud för varje samhälle står i visst förhållande till folk-
mängden. Vid omröstning å kongress tillkommer varje ombud för samhälle med intill 5,000 invånare en röst och samhälle med 5,000 invånare och däröver två röster. Förbundets angelägenheter handhas av en styrelse och en representantförsamling. Styrelsen, som har sitt säte i Stockholm, består av sju ledamöter och tre suppleanter, som väljas vid ordinarie kongress för tiden intill dess nästa kongress avslutats.

Styrelsen anordnar en kommunal centralbyrå, för vilken en av styrelsen utsedd sekreterare är föreståndare. Centralbyrån har till uppgift att följa den kommunala utvecklingen i Sverige och utlandet, att samla för studier i kommunala ämnen behöfligt material samt att besvara till byrån inkomna förfrågningar och sköta förbundets löpande ärenden. Medlem i förbundet, kommunernas fullmäktige, magistrater och tjänstemän samt ledamöter i kommunala nämnder, styrelser och delegationer äga att kostnadsfritt anlita centralbyrån och må till styrelsen göra de framställningar, som för egen kommuns räkning anses behöfliga eller eljest kunna vara till nytta för förbundets verksamhet.

Till förbundet är medlem pliktig gälda årsavgift, som utgår i förhållande till medlems invånareantal enligt senaste befolkningsstatistik. Avgiftens belopp be-

stämnes av styrelsen. Till representantförsamlingen utses vid ordinarie kongress en ledamot och en suppleant dels för varje län, i vilket medlem uti förbundet finnes, samt dels för varje till förbundet ansluten stad med ett invånareantal över 30,000.

Representantförsamlingens uppgift är att på kallelse av styrelsen sammanträda till överläggningar och beslut gemensamt med styrelsen i sådana frågor, som, utan att påfordra kongressens sammankallande, likväl finnas icke böra av styrelsen ensam avgöras.

I förutnämnda, den 22 mars 1917 dagtecknade skrivelse, vari svenska stadsförbundets styrelse gjorde sin första framställning om statsbidrag för ifrågavarande ändamål, erinrade styrelsen till en början om ett utlåtande, som styrelsen beretts tillfälle att avgiva i anledning av det betänkande med förslag i fråga om beredande av lättnader för kommunernas upplåning, som den 5 maj 1915 framlagts av särskilt tillkallade sakkunniga och vari föreslagits inrättande genom statens försorg av en kommunal lånefond. Jag begagnar här tillfället att meddela, att nämnda betänkande, över vilket utom stadsförbundets styrelse även statskontoret efter hörande av samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande yttrat sig, numera remitterats till fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden såsom varande en av de myndigheter, vilka ifrågasatts såsom förvaltare av den föreslagna kommunallånefonden. Efter att hava erinrat, huruom styrelsen i sitt yttrande över omförmälda betänkande tillstyrkt det däri framställda förslaget med vissa modifikation, anförde styrelsen vidare:

»Styrelsen har emellertid vid behandlingen av hithörande frågor funnit, att för den nyordning av städernas låneväsen, som torde vara önskvärd, den av de sakkunniga föreslagna kommunala lånefonden icke kan anses tillfyllest. Ej oviktiga lättnader torde därjämte kunna beredas den kommunala upplåningen genom en lämplig organisation av lånemarknaden i syfte att underlätta långivares och låntagares förbindelser med varandra och i båda parternas intresse befrämja lämpliga låneformer. Det torde vidare, med den omfattning den kommunala kredithushållningen numera nått, vara önskvärdt, att de kommunala lånebesluten underkastas prövning ej blott med hänsyn till formen utan även till sitt innehåll. Tillgodo-seendet av båda dessa ändamål torde i väsentlig mån kunna underlättas genom viss utvidgning av stadsförbundets verksamhet, och får styrelsen i detta hänseende i underdånighet anföra följande.

Redan i det nyss anförda betänkandet har frågan om en viss kontroll av den kommunala lånepolitiken, särskilt vad angår amorteringstiderna, blivit berörd, dock endast i den mån lånen i fråga skola utgå ur kommunallånefonden. I det betänkande angående statens och kommunernas skuldsättning, som den 10 september 1914 avgivits av andra, inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, hava emellertid hithörande frågor underkastats en mera ingående behandling och jämväl vissa grundsatser uppställt, som enligt de sakkunnigas mening borde iakttagas vid prövningen av de kommunala lånebesluten.»

Jag inskjuter här den upplysningen, att sistnämnda betänkande, vari beträffande kommunernas upplåning förordats en i vissa hänseenden ökad statskontroll, för vars anordnande vissa allmänna direktiv givits, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Svenska stadsförbundets styrelse återgav vidare i sin förenämnda skrivelse på följande sätt de i sistnämnda betänkande givna direktiven för prövningen av kommunala lånebeslut:

»Upplåning må ske endast för anstalter med längre varaktighet, och återbetalningstiden skall bestämmas med hänsyn till varaktigheten. All sparsamhet bör iakttagas vid utgifter, som erfordra upplåning. Vid lån för icke inkomstgivande företag böra strängare villkor stadgas än vid andra lån. I syfte att befordra användandet av andra medel än lånemedel för utgifter, för vilka sådana medel kunna ifrågasättas, bör exempelvis föreskrivas, att viss kvotdel av de erforderliga medlen skall anskaffas på annat sätt än genom upplåning, och denna kvotdel torde böra göras större för icke inkomstgivande än för andra företag. Samma resultat kan ernås genom att för sådana lån stadga en väsentligt kortare amorteringstid än som av anstaltens varaktighet betingas. Denna inskränkning av lånemedlens användning torde emellertid betinga en annan källa för kapitalutgifter än lån, nämligen fondmedel, och lämpligt avvägda bestämmelser om fondbildning av skattemedel torde därför böra införas i kommunallagarna. Därest prövningen av de kommunala låneärendena, som för närvarande väsentligen är av formell art, skulle, såsom här föreslagits, fördjupas till en materiell granskning av det underställda beslutet, måste enligt kommitténs mening särskilda sakkunniga anlitas för denna uppgift.»

För egen del anförde styrelsen härom, att under förutsättning att nödig varsamhet iakttoges vid ovanstående grundsatsers tillämpning och hänsyn toges till de svårigheter, som framför allt på grund av gällande kommunalskattelagstiftning vore förenade med varje omläggning av nuvarande metoder för kapitalutgifters bestridande, från kommunal synpunkt intet syntes vara att erinra emot införandet av en materiell prövning av lånebesluten på sätt av sistnämnda kommitterade föreslagits. Tvärtom borde jämväl för vederbörande kommuner den föreslagna ordningen för låneväsendet i längden innebära stora fördelar.

Vidare anförde styrelsen:

»En oeftergivlig förutsättning för att den mera ingående prövning av kommunernas kapitalutgifter, som i förevarande kommittébetänkande föreslås, skall kunna genomföras och medföra avsett gagn, är emellertid, att den sker snabbt och sakkunnigt samt, i främsta rummet, att den kommunala erfarenheten härvid må lämnas tillfälle att göra sig gällande. Meningen bör ju icke vara att genom en strängt formell tillämpning av nyss återgivna grundsatser åsamka kommunerna besvär och svårigheter, utan att, helst genom i förväg lämnade råd och anvisningar, underlätta samt bringa ordning och reda i den kommunala finansförvaltningen.

Genom svenska stadsförbundets försorg torde med lätthet anordningar kunna träffas, varigenom såväl den kommunala sakkunskapen kunde komma till uttryck vid låneärendens prövning som ock en löpande upplysningsverksamhet rörande kommunalfinansiella frågor behandling möjliggöras.

Redan nu handläggas å förbundets kommunala centralbyrå ärenden av här ifrågavarande art. Ej sällan inkomma till byrån finansiella frågor, vilka byrån, eventuellt med anlitande av sakkunniga utom densamma, jämväl måste söka utreda och besvara. Dessa frågor tillhöra två bestämt skilda grupper. Å ena sidan märkes begäran om anvisande av lämplig långivare för kommunallån, å den andra frågor av skiftande innehåll och omfattning rörande bokföringstekniska och andra finansiella spörsmål. Det torde ej behöva särskilt framhållas, att den på ekonomiska skäl beroende bristen på särskild sakkunskap och fackutbildning i dessa ämnen bland byråns personal lägger hinder i vägen för sådana ärendens snabba och tillfredsställande handläggning. Om denna brist kunde på ett effektivt sätt avhjälpas, så skulle tillika med all säkerhet omfattningen av byråns *konsumerande finanstekniska verksamhet* och därmed jämväl den nytta byrån kan göra i hög grad ökas.

Av Sveriges stadskamerala förening har en framställning till stadsförbundet i enahanda syfte blivit gjord, nämligen om inrättandet av en central kommunal revisionsbyrå genom stadsförbundets försorg. Denna byrås uppgift skulle enligt förslagsställarens mening vara i huvudsak följande. Byrån skulle lämna upplysningar och råd, eventuellt i form av formulärförslag, rörande uppställande av staten och de kommunala räkenskaperna samt biträda med handledning vid själva bokföringen. I samband härmed borde den även vara behjälplig vid kommunala organisationsfrågors handläggning. Slutligen skulle den -- och detta borde, såsom namnet anger, vara byråns huvuduppgift -- tillhandahålla särskilda experter för räkenskaps- och revisionsuppdrag. Dess verksamhet skulle givetvis i betydlig omfattning påkalla personliga besök av byråns tjänstemän i de kommuner, som anlita densamma.

Visserligen torde enligt styrelsens mening föga utsikt finnas för att en sådan byrå skulle erhålla revisionsuppdrag från städerna i den omfattning, som kräves för att dess tillvaro i ekonomiskt hänseende skulle vara tryggad. I allmänhet torde de kommunala förvaltningsmyndigheterna vara benägna att sköta sitt räkenskapsväsen på egen hand och utan främmande inblandning. Därtill kommer, att byråns revisionsarbete onekligen måste hopas på några få månader av året, vilket givetvis gör det rätt svårt att organisera detsamma utan alltför stora kostnader.

Emellertid skall härmed icke förnekas, att stadskamerala föreningens förslag innebär flera beaktansvärda synpunkter. Såsom ovan framhållits, har redan kommunala centralbyråns verksamhet visat, att ett verkligt behov av sakkunniga råd och handledning i bokföringsfrågor och i allmänhet i finanstekniska spörsmål förefinnes bland städernas drätselmyndigheter. Det torde ligga i öppen dag, att en utvidgning av byråns verksamhet i denna riktning jämväl ur statens synpunkt skulle vara i hög grad gagnelig och värd att understödja. Den ordning och reda i städernas räkenskapsväsen, som genom densamma skulle befordras, ligger ju även i statens intresse; och särskilt torde prövningen av underställda lånebeslut kunna härigenom avsevärt underlättas, då kommunala centralbyrån givetvis komme att söka befrämja tillämpningen av de grundsatser, som enligt vederbörande statsmyndighets mening böra vara vägledande för den kommunala länepolitiken. Den föreslagna utvidgningen av byråns verksamhet torde emellertid icke annat än i särskilda undantagsfall böra avse verkliga revisionsuppdrag, ehuru visserligen framdeles, då den nya verksamhetsgrenen vunnit tillräcklig omfattning och stadga och för densamma beprövade, fack-

utbildade tjänstemän finnas att tillgå, jämväl revisionsarbete i av stadskamerala föreningen föreslagen omfattning kan visa sig lämpligen kunna och bära upptagas.

Den andra gruppen av de finansiella ärenden, med vilka kommunala centralbyrån har att taga befattning, avser *förmedling av lån*. Att byrån saknar lämpliga organ för denna uppgift, och att den därför ofta måste nedläggas ett besvärligt och resultatlöst arbete på uppdrag av sådan art, har redan förut betonats. Lika klart har emellertid erfarenheten givit vid handen, att en sådan låneförmedlingsverksamhet, rätt bedriven, bör hava en betydande uppgift att fylla. I alltför många fall sakna de kommunala myndigheterna, företrädesvis i småsamhällena, goda förbindelser med långivande inrättningar eller överhuvudtaget kännedom om var kommunala lån kunna erhållas. Mycken omgång, besvär och kostnader förorsakas härav. Då kommunala centralbyrån icke är organiserad att upptaga dylika ärenden, torde det ock vara mindretalet av desamma, som numera komma till byråns kännedom.

En rationellt bedriven låneförmedling borde icke kräva någon större organisatorisk apparat. Huvudsaken är givetvis att intressera de stora offentliga och enskilda fondförvaltningarna för densamma, så att byrån kunde erhålla en något så när fullständig kännedom om deras förmåga att upptaga kommunallån. För dessa inrättningar synes det ock innebära fördelar att kunna erhålla upplysningar om placeringsmöjligheter. Inkommande låneansökningar borde av byrån prövas med avseende å amorteringstider och lånets anordning i övrigt, och för långgivaren borde därför byråns förmedling lämna en viss trygghet, att lånet vore i god ordning.»

Efter att härefter hava erinrat, bland annat, att i den år 1912 beslutade riksdagsskrivelse, som föranlett kommittébetänkandet om beredande av lättnader för kommunernas upplåning, vikten av en sådan låneförmedlingsanstalt understruktits, anförde styrelsen:

»På grund av vad sålunda anförts synes det såväl för stadssamhällena som för staten önskvärt, att stadsförbundets verksamhet utvidgas att omfatta även kommunalfinansiella frågor, nämligen dels i form av en allmän konsulterande verksamhet i bokförings- och finanstekniska spörsmål, dels genom låneförmedling. Styrelsen övergår nu till frågan, huru en sådan utvidgning borde organiseras och ekonomiskt möjliggöras.

Såsom redan förut betonats, torde för densamma åtminstone icke under de första åren krävas någon större apparat. Att skilja den från kommunala centralbyrån lär för övrigt så mycket mindre bära ifrågasättas, som denna byrå handlägger och även framdeles kommer att handlägga organisationsspörsmål och andra ärenden, som nära sammanhånga med de finansfrågor, vilka tillhöra den nya verksamheten. Denna synes därför i stället bära handhavas av en särskild avdelning av kommunala centralbyrån, lämpligen benämnd *kommunala centralbyråns finansavdelning*. Utom erforderligt expeditions- och kanslibiträde synes för densamma till en början endast behövas en, i kamerala och finansiella frågor skicklig och förfaren tjänsteman såsom den nya avdelningens chef. I syfte att för detta uppdrag kunna förvärva en verkligt dugande fackman torde tjänsten bära så anordnas, att den kan innehavas såsom bisyssla emot ett årsarvode av förslagsvis 3,000 kronor. Denne tjänstemans uppgift borde i första hand vara att organisera den nya avdelningens verksamhet, framför allt vad låneförmedlingen angår, samt att sedermera leda och

hava ansvaret för dess behöriga fortgång. Denna uppgift synes väl kunna handhavas vid sidan av annan tjänst.

Den nya verksamheten har emellertid en annan uppgift, som icke lämpligen kan handhavas av kommunala centralbyrån ensam. Styrelsen har förut, i anslutning till det år 1914 avgivna betänkandet om statens och kommunernas skuldsättning, framhållit behovet av medverkan av sakkunniga med kommunal erfarenhet vid *prövningen av underställda lånebeslut* och överhuvudtaget vid den statliga uppsikten över kommunernas finansförvaltning. Därest stadsförbundets verksamhet utvidgas att omfatta jämväl låneförmedling och andra finansfrågor, synes statens behov av en kommunalfinansiell sakkunniginstans i anslutning härtill kunna tillfredsställas. Detta torde lämpligen kunna ske på sådant sätt, att för den nya avdelningen av kommunala centralbyrån tillsättes en särskild *finansdelegation* med uppgift att leda och övervaka finansavdelningens verksamhet samt att avgiva yttrande i de frågor, som till densamma hänskjutas av kommunala eller statliga myndigheter. Även fränsett den betydelse en sådan delegation snart borde förvärva sig såsom en av statsmyndigheterna anlitad remissinstans i låne- och andra kommunalfinansiella frågor, torde det vara till gagn för kommunala centralbyråns finansavdelning att äga tillgång till i drätsel förvaltning erfarna personers råd och omdöme vid svårare frågor behandling.

Antalet ledamöter i den föreslagna delegationen torde, med hänsyn till önskvärdheten av att landsortsstäderna skola bliva i densamma väl företrädda, böra bestämmas till sju. Föredragande i delegationen bör, under inseende av stadsförbundets sekreterare, vara chefen för kommunala centralbyråns finansavdelning. Givetvis bör det stå delegationen fritt att, där så befinnes lämpligt, anförtro sin beslutanderätt åt ett mindre verkställande utskott. Ersättning bör utgå åt delegationens medlemmar enligt samma grunder som i allmänhet gälla för kommittéuppdrag.

Kostnaderna för den föreslagna utvidgningen torde kunna hållas inom rätt måttliga gränser. De synas till en början kunna beräknas sålunda:

Arvode till avdelningens chef	kronor 3,000.—
Expeditions- och kanslibiträde	» 3,000.—
Arvode till finansdelegationen	» 2,000.—

Summa kronor 8,000.—»

Sedan styrelsen, under åberopande av vid dess framställning fogade översikter av stadsförbundets finanser, framhållit, att förbundet icke hade råd att av sina ordinarie inkomster bestrida dessa kostnader, fortsatte styrelsen:

»Vad emellertid angår den utgift, som här ovan föreslagits, synes den vara av så stor betydelse för tillgodoseende av rent statliga uppgifter, att styrelsen med fog ansett sig kunna påräkna statsbidrag för dess täckande. I flera av de utlåtanden, som av länsstyrelserna avgivits över kommittébetänkandet om låtnader för kommunernas upplåning, har ock statsbidrag till en kommunal låneförmedlingsanstalt tillstyrkts. För staten är den här föreslagna anordningen under alla förhållanden både enklare och billigare än de anordningar, som eljest vore av nöden för en sakkunnig prövning av kommunala låneärenden och en verklig tillsyn över kommunernas finansförvaltning.»

I det utlåtande, varmed statskontoret besvarade den av mig förut omnämnda remissen av den nu i huvudsak återgivna skrivelsen, anförde statskontoret:

»För så vitt Eders Kungl. Maj:t anser de utvidgningar av svenska stadsförbundets verksamhet, som skulle möjliggöras genom det ifrågasatta statsbidraget, böra från statens sida understödjas, vill statskontoret framhålla, att då här icke torde vara fråga om en utgift allenast för en gång utan utgiften torde år efter år återkomma, statsunderstöd torde böra beviljas endast efter därom till riksdagen gjord framställning. I sådant fall torde det erforderliga beloppet böra äskas såsom ett extra förslagsanslag, högst, å 1919 års stat. Det synes statskontoret finnas så mycket större skäl att underställa frågan riksdagens prövning, som det icke lärer få anses uteslutet, att de anordningar, som äro avsedda att vidtagas förmedelst det nu ifrågavarande anslaget, kunna komma att utveckla sig till en omfattande och kostsam organisation.»

Jag har redan i början av mitt anförande i detta ämne omnämnt den skrift från svenska stadsförbundets styrelse, vari framställning gjorts om beredande för enahanda ändamål som i den återgivna skriften angivits av statsbidrag med 12,000 kronor för år 1918. Såsom skäl för det sökta beloppets höjning har styrelsen, på sätt jag förut antytt, åberopat den allmänna stegring av omkostnaderna för löner och expedition, som den rådande dyrtiden medfört.

Till belysning av den ifrågasatta utvidgningens ändamål och verksamhetsformer har stadsförbundets styrelse med sin senare skrift överlämnat ett utkast till reglemente för de nya verksamhetsgrenarna. Av skäl, som komma att framgå av vad jag ämnar för egen del anföra i det föreliggande ämnet, saknar jag anledning att redogöra för innehållet av nämnda reglementsförslag. Jag anser mig endast böra anmärka, att enligt detsamma ersättning skulle utgå till medlemmar av finansrådet — motsvarande finansdelegationen i den återgivna skriften — efter samma grunder som till ledamöter av stadsförbundets styrelse, vilka åtnjuta arvode enligt tredje klassen i resereglementet.

Det framgår av den nu återgivna skrivelsen, att den utvidgning av svenska stadsförbundets verksamhet, för vilken statsbidrag sökes, avser två olika huvuduppgifter, var för sig nära sammanhängande med förbundets nuvarande arbetsområde. På sätt i nämnda skrivelse meddelats inkomma från förbundets medlemmar till dess kommunala centralbyrå icke sällan framställningar *dels* om anvisande av lämplig långgivare för kommunala lån *dels* om råd och bistånd i bokföringstekniska och

Departementschefen.

andra finansiella frågor. De arbetskrafter, över vilka förbundet för närvarande förlogar, äro emellertid, enligt vad styrelsen uppgiver, otillräckliga för att på ett tillfredsställande sätt handlägga sådana ärenden. Avsikten med framställningen är nu att sätta förbundet i stånd att avhjälpa denna brist och att i sammanhang härmed ordna förstärkningen av förbundets arbetskrafter på sådant sätt, att vederbörande statsmyndigheter skulle kunna från förbundets sida påräkna sakkunniga utlåtanden i kommunalfinansiella frågor.

Vad nu först angår den gren av den avsedda utvidgade verksamheten, vilken skulle omfatta förmedling av lån, vill jag framhålla, att frågan härom tillhör de spörsmål, som beröras i 1915 års betänkande i fråga om beredande av lättnader för kommunernas upplåning. Det synes mig givet, att sistnämnda spörsmål böra företagas till avgörande i ett sammanhang, sedan den, på sätt jag förut omnämnt, ännu pågående utredningen i ämnet förts till slut. Jag anser mig hava så mycket mindre skäl att nu ingå i närmare prövning av förbundsstyrelsens framställning i denna del, som stadsförbundet säkerligen icke av ekonomiska skäl behöver avhållas från anordnandet av låneförmedling åt sina medlemmar, alldestund en verksamhet av denna art bör kunna med lätthet bära sina egna kostnader.

Den andra nya verksamhetsgrenen skulle enligt förbundsstyrelsens framställning utövas av ett antal i kommunalt finansväsende förfarna personer, sammanslutna till ett finansråd, vars uppgift skulle vara tvåfaldig. Å ena sidan skulle finansrådet tillhandtaga vederbörande myndigheter inom kommuner, anslutna till stadsförbundet, med råd, anvisningar och hjälp i bokföringstekniska och andra finansiella ärenden, å andra sidan skulle rådet efter remiss från statens vederbörande myndigheter avgiva yttrande i kommunala finansärenden. I förra hänseendet har förbundsstyrelsen i sin framställning fäst uppmärksamheten därpå, att den ordning och reda i stadskommunernas räkenskapsväsen, som genom en sådan konsulterande verksamhet givetvis skulle befordras, även ligger i statens intresse. Riktigheten av denna uppfattning belyses bäst, om jag erinrar, att riksdagen i en den 17 maj 1913 dagtecknad skrivelse (nr 116) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning normerande bestämmelser från statens sida borde utfärdas till ledning för bokföringen av kommunernas räkenskaper samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Något förslag i sistberörda ämne har, av skäl som jag strax skall angiva, hittills icke framlagts för riksdagen. Att syftet med 1913 års riksdags omförmälda framställning bör, i fråga om de till stads-

förbundet anslutna kommunerna, kunna på ett ganska verksamt sätt främjas genom en sådan sakkunnig handledning, som förbundsstyrelsen ifrågasatt, synes mig ligga i öppen dag. I detta sammanhang bör jag måhända omnämna, att från svenska stadsförbundets sida under hand ställts i utsikt, att förbundet, därest den nu ifrågavarande utvidgningen av dess verksamhet komme till stånd, skulle kunna tillhandagå kommunala myndigheter jämväl i landskommuner med anvisningar och råd i finansiella frågor, därest sådant mot någon mindre ersättning påkallades.

Jag begagnar nu detta tillfälle att lämna några meddelanden om den behandling, som ägnats riksdagens nyssnämnda skrivelse. Den samma remitterades på sin tid till statistiska centralbyrån, som besvarade remissen den 18 november 1915, kort efter det centralbyrån till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat förslag till nya, efter enhetliga grunder utarbetade formulär för de räkenskapssammandrag, som det åligger kommunerna att årligen avgiva för den kommunala finansstatistiken. I sitt utlåtande angående riksdagsskrivelsen anförde centralbyrån bland annat, att ämbetsverket genom att till nämnda formulär föga normerande anvisningar för deras ifyllande ytterligare sökt ernå den likformighet beträffande redovisningen i räkenskapssammandragen av inkomster och utgifter, tillgångar och skulder, som vore en nödvändig förutsättning för att den kommunala finansstatistiken skulle kunna nöjaktigt fylla sitt ändamål. Det vore enligt centralbyråns mening ock att förvänta, att genom de nya formulärens användande räkenskapssammandragen komme att vinna den tillförlitlighet och överskådlighet, som enligt riksdagens skrivelse erfordrades för den officiella statistiken ävensom för prövning av ansökningar om rätt för kommunerna att upptaga lån. Därmed syntes även statens intresse i denna fråga vara tillgodosett, utan att det därför varit nödvändigt att ingripa i kommunernas rätt att anordna sin bokföring så, som för en var kunde vara lämpligast. Det kunde emellertid även förväntas, att, om formulären vunne fastställelse, kommunerna skulle, till underlättande av arbetet med räkenskapssammandragens uppgörande, småningsom anordna såväl statuppställningen som bokföringen i övrigt i huvudsaklig anslutning till formulären och deras anvisningar. Och även om härför andra åtgärder kunde befinnas önskvärda, syntes därmed lämpligen böra anstå, till dess erfarenhet vunnits om de föreslagna formulärens verkningar. På nu återgivna skäl uttalade statistiska centralbyrån såsom sin mening, att, under förutsättning att de av centralbyrån föreslagna formulären till den kommunala finansstatistiken bleve fastställda, riksdagens ifrågavarande skrivelse icke borde föranleda till någon Kungl. Maj:ts ytter-

ligare åtgärd. Sedan yttranden över formulärförslagen inhämtats från samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande och ett stort antal kommuner ävensom svenska stadsförbundets styrelse m. fl. och efter det förslagen, vid förnyad behandling i statistiska centralbyrån, med anledning av gjorda anmärkningar i vissa delar ändrats, fastställde Kungl. Maj:t den 9 november 1917 nya formulär för uppgifterna till den kommunala finansstatistiken. På de skäl, som statistiska centralbyrån anfört och jag nyss återgivit, har jag för egen del icke ansett mig böra hittills ifrågasätta någon särskild utredning i anledning av riksdagens omnämnda skrivelse.

Efter denna utvikning återgår jag till ämnet för min förevarande framställning. Om det kan anses oomtvistligt, att det ligger i statens intresse att främja en konsulterande finansteknisk verksamhet av ovan angiven art, så torde detsamma till och med i högre grad gälla om den verksamhet, som skulle ha till föremål att efter remiss från vederbörande myndigheter i statsförvaltningen avgiva utlåtanden i finansärenden, som angå städer, köpingar eller municipalsambällen. De ärenden, som här närmast komma i fråga, och vilka förslaget i denna del i främsta rummet avser, äro sådana, som innefatta ansökningar om tillstånd för kommun att upptaga lån. Stadsförbundets styrelse har erinrat, hurusom de sakkunniga, vilka avgivit betänkandet angående statens och kommunernas skuldsättning, förordat införandet av en effektivare statskontroll över den kommunala upplåningen och därvid såsom förutsättning uttryckligen framhållit kravet på tillgång till kommunal sakkunskap vid de kommunala låneärendenas handläggning i vederbörande statsdepartement. För egen del är jag icke för närvarande beredd att intaga ståupunkt till vad sistnämnda sakkunniga ifrågasatt rörande utvidgandet av gränserna för statens kontroll över den kommunala upplåningen. Då betänkandet icke innehåller utformade förslag beträffande kontrollens anordnande utan endast allmänna riktlinjer och anvisningar, är det i varje fall icke ägnat att omedelbart läggas till grund för ändrad lagstiftning i ämnet och ännu mindre att direkt omsättas i tillämpningen. Men alldeles oberoende av frågan om ändringar i de grunder, efter vilka statens uppsikt över kommunernas skuldsättning med stöd av nu gällande bestämmelser utövas, finner jag det vara synnerligen önskvärt att vid utövningen av nämnda uppsikt hava tillgång till sådan sakkunskap, som förvärvats genom utövad verksamhet i kommunal finansförvaltning. På sätt stadsförbundets styrelse även antytt borde dessa sakkunniga därjämte kunna lämna vederbörande kommuner sådan vägledning i fråga om deras finansförvaltning, som vore ägnad att för dem underlätta till-

lämpningen av de grundsatser, vilka av Kungl. Maj:tt tillämpas vid handläggningen av underställda beslut att upptaga lån eller andra kommunala finansärenden, som komma under Kungl. Maj:ts prövning. Behovet av en sådan sakkunnig institution har icke sällan gjort sig gällande vid ifrågavarande ärendens behandling i finansdepartementet.

Det föreliggande förslaget kan givetvis icke komma att fullständigt täcka nämnda behov, alldenstund det endast avser de kommuner, vilka kunna vinna inträde i svenska stadsförbundet. Jag vill emellertid påpeka, dels att stadsförbundet står öppet för icke blott städer utan även köpingar och municipalsamhällen, dels ock att de mera komplicerade spörsmål, som möta vid kommunala lånefrågors behandling, merendels falla inom ärenden, som inkomma från kommuner tillhörande någon av sistnämnda tre grupper.

Jag förbiser icke heller, att förslagets genomförande säkerligen kommer att möta vissa svårigheter. Det är givetvis angeläget, att stadsförbundet vid utövningen av ifrågavarande verksamhet erhåller till sitt förfogande sakkunskap, förvärvat inom kommuner av de med hänsyn till folkmängd, huvudsakliga näringsgrenar m. m. olika kategorier, sammanslutningen omfattar. Detta är av vikt icke blott för åstadkommandet av fullt vederhäftiga utlåtanden utan även och icke minst på det att statens vederbörande myndighet må erhålla stödet av en av ifrågavarande kommuner erkänd auktoritet. Om det hittills endast i undantagsfall förekommit, att svenska stadsförbundets styrelse anlitats för avgivande av yttranden i kommunala låneärenden, där sådant i och för sig kunnat vara önskligt, torde detta till en del hava berott just därpå, att förbundet saknar särskilt organ för utövande av en sådan funktion och därför icke kunnat med säkerhet anses auktoritativt företräda de kommunala intressen, vilka det i ärenden av ifrågavarande slag gäller. De av mig antydda svårigheterna vid upprättandet av ett dylikt svenska stadsförbundets organ ligga givetvis däri, att sakkunskapen bör vara å ena sidan mångsidig och å andra sidan lätt tillgänglig, så att remitterade ärenden kunna handläggas med erforderlig snabbhet. Först efter någon tids vunnen erfarenhet lär det kunna framgå, huruvida frågan kommer att, efter de linjer stadsförbundets styrelse tänkt sig, finna en tillfredsställande lösning. De bägge uppgifter, som den tilltänkta utvidgade verksamheten i nu ifrågavarande gren avser att fylla, äro emellertid enligt mitt förmenande ur statssynpunkt av den betydelse, att jag trots de invändningar, som ur de av mig nu angivna synpunkterna kunna göras, anser det från stadsförbundets sida gjorda erbjudandet i denna del böra antagas.

Organisationen av den utvidgade verksamheten anser jag böra helt överlåtas åt stadsförbundet eller dess styrelse. Det är med hänsyn härtill jag, på sätt förut är antytt, icke anser nödigt att närmare redogöra för det utkast till ifrågavarande organisation, vilket lämnats i det av mig omnämnda förslag till reglemente, som styrelsen företett.

Till grund för bestämmandet av det belopp, som bör för ändamålet av riksdagen äskas, kan jag med den sålunda intagna ståndpunkten beträffande organisationen icke anföra några ens approximativa beräkningar. Den med hänsyn till den allmänna prisstegringen till 12,000 kronor förhöjda summa, som stadsförbundets styrelse ifrågasatt, synes mig icke i och för sig oskäligen. Då jag nu, i anslutning till vad jag förut anfört, vid beloppets beräkning icke tager hänsyn till den verksamhetsgren, som skulle avse förmedling av kommunala lån, bör emellertid härav uppenbarligen föranledas någon sänkning; och jag anser mig då kunna stanna vid det belopp för år räknat, som styrelsen i sin första skrivelse begärt, eller 8,000 kronor. Givetvis kan verksamheten icke komma i gång förrän inemot mitten av innevarande år, varför av det i propositionen angående tilläggsstat för samma år förslagsvis beräknade beloppet, 8,000 kronor, nu endast hälften synes böra begäras.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för svenska stadsförbundets verksamhet under sjunde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag, högst,

dels å tilläggsstaten för år 1918	kronor 4,000 —
dels ock å extra stat för år 1919	» 8,000 —.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bil. litt. ... vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Lidholm.